

Danmark rundt

Dansk

Navn: _____

Klasse: _____

Indholdsfortegnelse

Danmark rundt i campingvogn	2
Første stop: Møn – de hvide kridtklinter	3 - 5
Næste stop: Odense – hvor eventyr opstår	6 - 8
Næste stop: Ribe – historiens vingesus	9 - 11
Næste stop: Sønderborg – lige på grænsen	12 - 15
Næste stop: Skagen – på toppen af Danmark	16 - 18
Sidste stop: solskinsøen Bornholm	19
Loppemarked i garagen	20
Turen går: hjem	21

Danmark rundt i campingvogn

Det er sommer, og familien Bang skal på ferie. I år har de besluttet sig for at blive i Danmark – det danske sommerland er jo så fantastisk. De vil spænde campingvognen bag på bilen, køre rundt til forskellige byer og give sig selv nogle af alle de skønne oplevelser, Danmark har at byde på. Kom med!

Hvem er familien Bang?

Familien består af

- far Søren, der elsker at læse avis og gætte krydsogtværs
- mor Heidi, der aldrig går nogen steder uden sit hækletøj
- storesøster Alma, der elsker gymnastik og helst kommer fra A til B ved at slå vejrmøller
- lillebror Viktor, der synes, at alt om planeter og universet er spændende
- katten Misse, der har fået lov at holde ferie hos mormor og morfar i stedet for i en campingvogn.

Første stop: Møn – de hvide kridtklinter

Familien Bang starter deres ferie på øen Møn. Campingvognen bugter sig gennem det grønne landskab, indtil familien når frem til Møns Klint. Klinten er en stejl skrænt af hvidt kridt, som er lavet af bittesmå alger og plankton, der sank til bunds i havet for mange millioner år siden. I istiden skubbede isen de mange lag op og formede de hvide vægge.

Da familien træder ud af bilen, bliver de mødt af en frisk brise, og der dufter af saltvand og vild natur. De går ned ad de stejle trapper for at komme ned til stranden, og for hvert trin føles det, som om de kommer tættere på noget helt særligt. Da de når ned og kan se klinten nedefra, gisper de alle fire. Foran dem rejser enorme hvide vægge af kridt sig. "Det ligner en kæmpe flødeskumsagtig mur!" udbryder Viktor og peger begejstret på klinten. Alma står stille og betragter naturen. Det hvide kridt ser endnu hvidere ud i kontrast til havets blå farve.

Undervejs på stien møder de en lokal naturvejleder med en slidt rygsæk og solbrune kinder. Han fortæller dem om Dark Sky. "Hvad er det?" spørger far, og vejlederen forklarer, at fordi der er så mørkt på Møn om natten, kan man se stjernerne meget tydeligere end i byen. "Om natten mærker man virkelig, at man bare er en lillebitte del af et stort univers," siger vejlederen med et nærmest drømmende smil.

FAKTABOKS

Seværdigheder: Møns Klint, Dark Sky, GeoCenter, byen Stege.

Natur: Kridtgrunden er hjemsted for mange sjældne arter af dyr og planter, fx vilde orkideer og særlige sommerfugle.

Sprog: Dialekten mønsk, der minder om andre dialekter på Sydsjælland.

Flødeskumsmuren: Viktor beskriver klinten som en "flødeskumsagtig mur." Det skaber billeder i ens hoved og gør teksten levende. Lav to andre billedskabende beskrivelser af klinten.

Ordklassedetektiv: Sortér disse ord fra teksten i ordklasser.

bugter – når – skrænt – sank – lag – brise – går – særligt – ser – havets –
naturvejleder – tydeligere – vejlederen – siger – drømmende

Navneord:

Udsagnsord:

Tillægsord:

Find gode synonymer: Nogle af ordene er meget neutrale, fx “går”, “ser” og “siger”. Find synonymer, som er mere beskrivende og gør teksten mere stemningsfuld. Find selv på flere ord, der kan byttes ud.

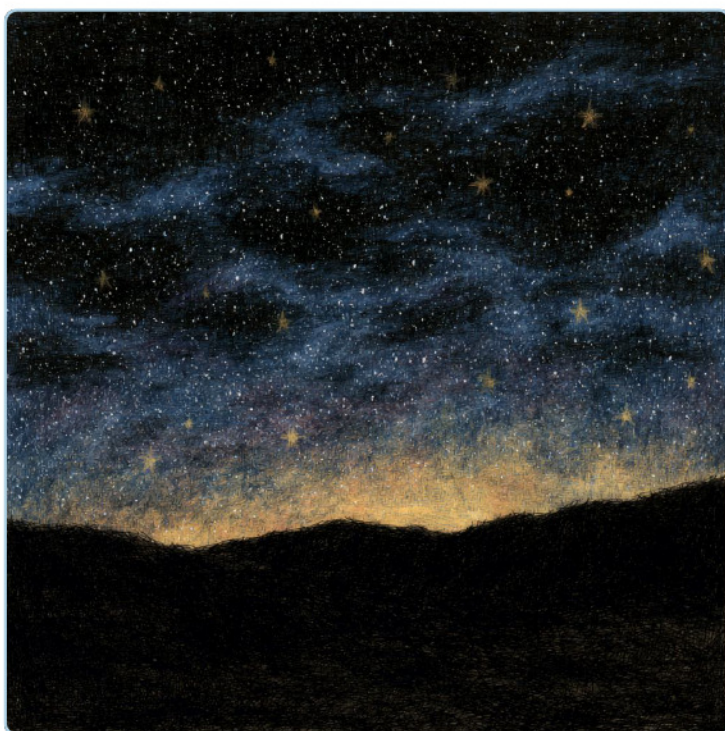
går:

ser:

siger:

Et digt om stjernehimlen: I teksten hører du om Møns unikke stjernehimmel. Skriv et kort digt på cirka 5 linjer om Dark Sky.

Næste stop: Odense – hvor eventyr opstår

Efter et par dage på Møn sætter familien kurs mod Fyn. Da de ruller ind i Odense, føles tempoet pludselig langsommere. De tager ind til det kvarter, hvor H.C. Andersens Hus ligger, og går en tur i området. Gaderne er smukke og belagt med brosten, og alle husene er helt smalle og næsten lidt nuttede at se på, synes mor. "Det ligner dukkehuse," siger hun. De besøger H.C. Andersens Hus, og det er som at træde ind i et eventyr, hvor man får lov at bruge alle sanser.

"Jeg føler, jeg er med i ikke bare ét, men alle eventyr på én gang," siger mor, og de bruger hele dagen på at snuse rundt, være kreative og lytte til historier. De går også ind i H.C. Andersens barndomshjem, som egentlig ikke ser særlig eventyragtigt ud. Alligevel er det spændende at se, hvor den verdensberømte forfatter levede som barn.

Inden de skal videre på turen, er der én ting, som er utrolig vigtig at gøre, når man er på Fyn: at spise brunsviger. Det er en fynsk specialitet, har far forklaret sådan cirka tusind gange. Og selvom hverken Alma eller Viktor går særlig meget op i den slags, så vil de selvfølgelig gerne smage, når altså specialiteten er en kage. Brunsvigeren er en luftig bund af brød med sødt, klæbrigt fyld på toppen.

Familien finder en bager og køber et stykke brunsviger til hver. Den smager vidunderligt! Pigen i bagerbutikken taler på en måde, så det næsten lyder, som om hun synger. Da de går ud af butikken, siger hun "Ka' I ha' det?" til dem. Alma spørger far, hvad hun mente. "Ka' vi ha' hvad?" spørger hun. "Det er bare noget, man siger på Fyn," svarer far, selvom han ikke selv er helt sikker på, hvad det egentlig betyder.

FAKTABOKS

Seværdigheder: Odense Domkirke, H.C. Andersens Hus, Odense Zoo, Brandts museum.

Mad: Brunsviger og rygeost er begge fynske specialiteter.

Sprog: Den fynske dialekt er kendt for sin næsten syngende tone og de bløde d'er.

Tillægsordjagt: Find alle tillægsordene i teksten og sæt streg under dem.
Hvilken stemning skaber de?

Ka' du hit' u' a' det? I teksten taler pigen i bagerbutikken fynsk. Hvad tror du, hun mener, når hun siger "Ka' I ha' det?"

Dialektord: Her er en række fynske dialektord. Hvad tror du, de betyder?

mølle:

lejfig:

utidig:

klotte:

hunni:

Som at træde ind i et eventyr: Skriv en kort historie om familiens besøg i Odense. Skriv det, som om det er et eventyr. Du må godt selv finde på mere, end der står i teksten. Skriv historien på næste side.

Her er et par typiske eventyrtræk, du kan bruge i din tekst:

- Der var engang ...
- Tallet tre
- En helt, en modstander, en hjælper
- En tydelig morale
- Besjæling (hvor ting får menneskelige egenskaber)
- Sanselige beskrivelser

Næste stop: Ribe – historiens vingesus

Campingvognen suser nu videre fra Fyn til Jylland, hvor næste stop er Danmarks ældste by, nemlig Ribe. Da familien træder ind i bymidten, føles det, som om de træder 1300 år tilbage i tiden. Der er ingen høje betonhuse eller neonskilte. I stedet finder de smalle gader og gamle bindingsværkshuse, hvor bjælkerne danner flotte mønstre i murene.

“Se, her er slet ingen asfalt, kun sten!” råber Viktor og hopper forsigtigt fra sten til sten. De spiser frokost et sted i byen, og selvom tjeneren ikke er sådan en type, der plaprer løs, er det tydeligt, at han gerne vil fortælle om sin by. Han fortæller, at det er en meget gammel by, der startede som en handelsplads. Den lå nemlig rigtig smart tæt på Vadehavet, så vikingerne nemt kunne komme derfra og rundt til resten af Jylland og handle med forskellige varer.

“Vikinger!” udbryder Alma. “Har der boet vikinger her?” Hun har hørt om og set tegninger af vikinger. Tænk engang, at der måske engang har siddet vikinger lige her, hvor hun sidder nu. “Ja, så mærker man virkelig historiens vingesus,” siger far.

Senere tager de ud til marsken. Hverken Alma eller Viktor har nogensinde hørt ordet “marsk” før, men det er altså et helt fladt landområde ude ved vandet, hvor jorden er fugtig, og græsset er højt. Det ser helt øde ud, men det er det slet ikke, fortæller far. Det er nemlig et vigtigt hjemsted for både fugle og særlige planter. Hvert år lander millioner af fugle på marsken for at spise sig mætte i små orme og andre smådyr, inden de flyver den lange vej sydpå. Sommetider kan man også være heldig at opleve “sort sol”, hvor tusindvis af fugle samles i store flokke lige før solnedgang.

FAKTABOKS

Seværdigheder: Ribe Domkirke, Vikingecentret, Vadehavscentret og marskområdet.

Historie: Ribe er Danmarks ældste by og har eksisteret siden ca. år 700.

Natur: Marskområdet ved Ribe har en særlig natur, bl.a. fordi den jævnligt oversvømmes.

Historiens vingesus: Far siger, at man i Ribe kan mærke "historiens vingesus". Forklar med dine egne ord, hvad du tror, det betyder. Hvor i Danmark tror du ellers, man kan mærke historien?

Kontraster: Ribe beskrives i teksten med det, den **ikke** er og har. Fx at den ikke har højhuse og neonskilte. Hvilken effekt har det? Prøv at beskrive den by, du selv bor i, ved at sige, hvad den ikke er eller har.

Sort sol: I teksten kan du læse, at man kan opleve "sort sol" på marsken ved Ribe. Hvorfor tror du, at det kaldes sort sol?

Find blyanten frem: Prøv at tegne, hvordan du tror, at "sort sol" ser ud.

Næste stop: Sønderborg – lige på grænsen

Turen går nu mod syd til Sønderborg. Det er en by med utrolig meget historie, fortæller far. Alma og Viktor synes, de har snakket lige rigeligt om historie, men de går med til at høre om det hele, fordi far lokker med noget, der kaldes et sønderjysk kaffebord. Han fortæller, at det er en gammel tradition, og at et rigtigt sønderjysk kaffebord består af 21 slags kager! Det er en tradition, der er værd at holde fast i, synes hele familien Bang. Der er alt fra kringle til småkager og lagkager med flødeskum.

Bagefter besøger de Sønderborg Slot, der ligger smukt placeret ved vandet. Mens de går gennem de store sale, fortæller guiden om krig, fred og om, hvordan grænsen mellem Danmark og Tyskland har flyttet sig gennem tiden. Det er faktisk ret spændende med det historie alligevel.

Guiden taler på en helt speciel måde. Alma og Viktor kan ikke forstå det hele. "Taler du tysk?" spørger Viktor, men guiden svarer grinende, at det bare er sønderjysk. "Det er et sprog med en stolt historie, som binder os sammen med vores naboer mod syd". Det vigtigste at lære, når man er i Sønderjylland, er at sige "mojn" i stedet for "hej", lærer guiden hele familien. Mojn, mojn!

FAKTABOKS

Seværdigheder: Sønderborg Slot, Dybbøl Mølle, gerndarmstien, Universe Science Park.

Mad: Sønderborg (og resten af Sønderjylland) er kendt for det sønderjyske kaffebord.

Sprog: Sønderjysk dialekt er særlig ved at være påvirket fra tysk og have sine helt egne ord.

Kom og smag kage: Forestil dig, at du skal lave en reklame for et sønderjysk kaffebord. Skriv en tekst, der skal lokke folk til at komme og prøve det. Brug masser af tillægsord. Du kan også tegne noget, hvis du synes.

Hvad betyder det på "sønnejysk"? Sæt kryds ved det ord, du tror, er det rigtige.

1. Hvad betyder "mojn"?

- ☐ a) hej
- ☐ b) morgen
- ☐ c) mund

2. Hvad betyder "pusser"?

- ☐ a) skatter
- ☐ b) hjemmesko
- ☐ c) hundehvalpe

3. Hvad betyder "mutte"?

- ☐ a) surmule
- ☐ b) spise
- ☐ c) kysse

4. Hvad betyder "kaach"?

- ☐ a) kæk
- ☐ b) kage
- ☐ c) kaffe

5. Hvad betyder "møj"?

- ☐ a) hej
- ☐ b) møg
- ☐ c) meget

6. Hvad betyder "bom"?

- ☐ a) slik
- ☐ b) av
- ☐ c) sovs

Prøv selv: Herunder er et par vendinger på sønderjysk. Prøv at læse dem højt for dig selv og din makker og føl dig som en rigtig sønderjyde.

1. Sinne mæ æ vinne (Rolig nu)

2. Teløk mæ æ dau (Tillykke med dagen)

3. Det gie æ it vætøwe (Det gider jeg ikke)

4. Dæ blywe æn galt glant dau i dau (Det bliver en god dag i dag)

Skriv hjem: Forestil dig, at du er Alma eller Viktor, og skriv et postkort om jeres tur indtil nu. Det kan være til en ven, en bedsteforælder eller noget tredje.

Næste stop: Skagen – på toppen af Danmark

Nu går turen langt nordpå, helt til Danmarks top – Skagen. Familien kører den lange vej gennem hele Jylland og ender ved landets nordligste punkt. De kører ud til Grenen, hvor de to have Skagerak og Kattegat mødes. Mor og far har fortalt om det, men både Alma og Viktor glæder sig til at se, om man virkelig kan se, at det er to forskellige have, der slår mod hinanden. Da de kommer derhen, bliver de overraskede over at se, at man faktisk kan se Danmarks spids – ligesom på et landkort! De stiller sig helt ud på spidsen, og det er en mærkelig og fantastisk følelse at stå med én fod i hvert hav. Det er lidt køligt på fødderne, men også dejligt.

“Det er lige til at blive sulten og tørstig af alt det sopperi,” siger far, og de finder en fiskerestaurant i nærheden. Hverken Alma eller Viktor er vilde med fisk, men både mor og far siger, at det altså smager helt fantastisk, når det er friskfanget. De prøver lidt forskelligt, både rejer og rødspætter, og børnene må faktisk indrømme, at det er ret lækkert. Det smager friskt af hav og sommer. Måske er de smukke omgivelser og det lune vejr med til at få maden til at smage så godt.

De besøger også et kunstmuseum. Mor forklarer, at der har været mange malere i Skagen gennem årene. Der er mange flotte malerier på museet, og mor siger, at hun kunne blive der i dagevis, hvis hun fik lov. Hun elsker kunst og går bare rundt mellem malerierne med et drømmende blik. “Jeg forstår godt, hvorfor så mange malere er kommet til Skagen. Der er noget med lyset her ... Det er ligesom klarere end i resten af landet,” siger hun. Det kan Alma og Viktor nu ikke helt se. Men de synes, at det er en hyggelig og flot by med alle de ens huse. De er allesammen gule med røde tage. Det er, som om de selv er midt i et maleri.

FAKTABOKS

Seværdigheder: Grenen, Den Tilsandede Kirke, Skagens Museum.

Mad: Friskfangede rejer, muslinger og fisk, lokalt bryggede øl.

Natur: De to have, der mødes, og store sand- og vandreklitter er særlige for Skagen.

Sanseord: Sæt streg under alle tillægsordene i teksten. Hvilke af dem er sanseord, dvs. at de beskriver, hvordan noget ser ud, lugter, lyder osv.?

Skriv selv sanseord: Forestil dig, at du sidder på fiskerestauranten i Skagen. Skriv alle de sanseord, du kan komme i tanke om, som kan beskrive, hvordan der ser ud, lyder, lugter, hvordan maden smager osv.

Anmeld restauranten: På hele turen har familien Bang fundet de gode spisesteder og seværdigheder ved at læse andres anmeldelser på nettet. Forestil dig, at du har været på fiskerestauranten i Skagen og skal skrive en anmeldelse af stedet. Giv 1–5 stjerner, og beskriv din oplevelse.

Sidste stop: solskinsøen Bornholm

Nu er det tid til allersidste stop på danmarksturen, og den kræver en sejltur. De skal nemlig til Bornholm, endnu en af Danmarks perler, som mor siger. "Tænk, at der er så mange smukke steder i sådan et lille land!" Efter en tur rundt på øen siger Alma, at naturen her ser helt anderledes ud end alle de andre steder, de har besøgt. I stedet for flade marker og lange sandstrande mødes de af stejle klipper og mørke sten, som tårner sig op ved kysten.

De besøger Hammershus, den store borgruin, der ligger på toppen af en høj klippe. Alma og Viktor får at vide, at den blev bygget som et forsvarssted, da man kunne holde øje med havet og eventuelle fjender. Mens de går rundt og udforsker de gamle mure, møder de en lokal fisker på vej ned til vandet. Alma og Viktor tror, han taler et andet sprog, men det er åbenbart bare sådan, man taler på Bornholm. Far forklarer bagefter, at bornholmsk er en særlig dialekt, som er godt bevaret, fordi øen ligger så isoleret fra resten af landet.

"Hvorfor kalder man det egentlig solskinsøen?" spørger Alma. Mor fortæller, at øen siges at have flere timer med solskin end resten af landet. Solen skinner da også al den tid, de er der, og solskin betyder is. De køber den kendte Krølle-Bølle-is, og selvom Bornholms nationaltrod Krølle-Bølle ser lidt farlig ud, smager isen skønt.

På den allersidste dag inden hjemturen, har de ikke rigtig nogen planer og kører bare rundt og ser på naturen. De ser et lille skilt ude ved vejen om, at der er loppemarked i garagen ved et privat hus. De kører ind og kigger, og der er en masse skønne ting. Mor køber et flot krus, far køber en gammel fiskestang, Alma får et legosæt, og Viktor får et gammelt atlas.

FAKTABOKS

Seværdigheder: Hammershus, Rundkirken, Helligdomsklipperne.

Mad: Egnsr retten 'Sol over Gudhjem' består af røget sild på rugbrød med en rå æggeblomme.

Historie: Bornholm har været angrebet flere gange i årenes løb, bl.a. under 2. verdenskrig.

Find fejlene: Her er loppemarkedsskiltet, som familien så ved vejen. Men der har sneget sig nogle fejl ind. Find fejlene, streg ordene over, og skriv de korrekte ord ovenover.

Loppemarked i garagen

Kom og gør et kup! Gå på skattejagt i garagen. Du kan finde:

- **Skjulte skatte fra kældren:** Vi har rydet op, så du kan gå på jagt blandt gammelt lejetøj, bøger, tøj, tasker, dimser og dippedutter.
- **Håndrejet kerramik:** Hobbyen har gribet om sig, og der er ikke længere plads i skabende. Derfor: Køb nogen af mine kopper og krus, så jeg kan få plads til nye.
- **Hjemmelavede mamelade og saft:** Køb et glas mamelade af bær fra haven eller en flaske hjemmelavede rababersaft.

Garagen er åben hver dag fra 10-17. Kom og gør et godt køb – alle pengene går til børnebørnenes sparregise!

Turen går: hjem

Efter en skøn tur gennem Danmark sætter familien Bang kursen hjemad med kufferterne fulde af oplevelser. Sikke en tur! De har set smuk natur, spændende seværdigheder, hørt små bidder af danmarkshistorien, smagt på lækre specialiteter og vigtigst af alt: spist mindst en is om dagen.

Men nu er de ved at være klar til at komme hjem og blive genforenet med Misse, deres egne senge og lave mad i deres eget køkken, som mor siger.

Tak for selskabet på turen!

Bonusopgave: Faktaskattejagt! Gå på skattejagt i faktaboksene på de tidligere sider og svar på spørgsmålene herunder.

Rygeost er ...

... en særlig fynsk specialitet.

Sandt

☐

Falsk

☐

Vadehavscentret ligger ...

... ved Skagen.

Sandt

☐

Falsk

☐

Den bornholmske dialekt er ...

... påvirket af tysk.

Sandt

☐

Falsk

☐

Den Tilsandede Kirke ligger ...

... på Bornholm.

Sandt

☐

Falsk

☐

Kridtgrunden ved Møns Klint er ...

... hjemsted for mange sjældne dyr og planter.

Sandt

☐

Falsk

☐